

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Avgvstini Valerii, Veronensis Episcopi, De Rhetorica
Ecclesiastica Libri III. Perqvam Ervditi**

Valiero, Agostino

Coloniae, 1582

De actione, qua qui caret, vix ad dicendum aptus esse potest. Cap. III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69050](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69050)

ret; nunquàm Dauidem, quin serenissimum adiungeret; sic à natura formati sumus, ut nobis superuacanea molestiam afferant: Animi sensa ità explicanda sunt, ut facillè intelligantur: & oratio est adhibenda, tanquàm instrumentum, diuinitus nobis datum, ad instruendos alios. Verùm quoniam sæpè frigidam & exanguem orationem efficit languida & penè mortua quorundam actio; de actione dicamus aliquid.

De actione, qua qui caret, vix ad dicendum aptus esse potest.

Cap. IIII.

ACTIONIS magna vis est; ut reperti quidã sint, qui sine doctrina, sine etiam delectu verborum, sola actione, maiorem in dicendo laudem sint consecuti, quàm doctissimi viri, verborum etiam copia abundantes. Quarè orator ille summus interrogatus, quid primum, quid secundum, quid tertium arbitraretur in oratore, respondisse fertur: Pronunciatio. Est autem pronüciatio, in voce & in gestu posita, & vocis moderatione perficitur, nè ab oratione discordet. Aliud enim vocis genus, nempè acutum & concitatum, requiritur ad exprimendum zelum Dei: aliud, abiectum scilicet & demissum ad recreandum, timore & conscientia peccatorum perterritum animum. Sancto gaudio perfusus, leni quadam voce & remissa utitur, dolore commotus, vehementi quodam & graui sono, proprium exprimit dolorem. Oculi dicuntur principes in pronunciatione; quorum intentione & remissione, coniectu et hilaritate, affectiones exprimuntur: ità ut elegãter doctus vir actionem appellauerit sermo-

sermonē corporis, eādem analogia vtens, qua vsus est ille, qui picturam, poësim tacentem: & poësim, picturam loquentem nominauit. Cauendum est, nè oris species mutetur; nam qui id faciunt, cū maximè student commouere, nihil aliud assequuntur, quā quòd risum mouēt. Brachium proiectū, est telum orationis, quo interdū anima feriuntur. Supplisio pedis aliquāddò habet magnam vim, cū de rebus maximis agitur. Hæc omnia sunt quasi illecebræ, quibus auditorum animi capiuntur, quæ etsi non sunt multo studio conquirendæ Christiano, à nobis tamen cōmemorantur, vt tacitè clerici admoneantur, nè eādem voce semper vtātur; vocem accōmodent & gestum rebus, quas tractant: immoderatis vociferationibus & longis apostrophis frigidā orationem non efficiant: perpetua quadam agitatione, quod quidam faciunt, tedium ac molestiam non afferant. Quæ in re vtile illis futurum iudicamus, si, vbi primū exercitatiois causa dicere incipiant, habeant à quibus corrigantur, à quibus in hac præcipua concionis parte erudiantur. Nā qui sine magistro & moderatore se conferunt ad dicendū, plerunq; oratores parū vehementes, & potiùs frigidi euadunt. Quoniā verò nonnulli sunt, ità à natura formati, vultu ad eò incomposito, voce ad eò agresti, & lingua ad eò impediti, vt prorsus ad dicendum inepti videātur: quorum quosdam nature impedimenta, ac etiam vitia superasse, testantur historie; eos hortamur, nè, nisi proprio officio coacti sint, munus dicendi suscipiant; si interdum dicant, quo magis egent illis adiumentis, quæ ad dicendum sunt necessaria, eo feruentius, ab eloquētiæ & bonorum omnium largitore Deo, summis precibus petāt, vt adiuuet infirmitatem,

infundat sanctum Spiritum suum, ut cum auditorum fructu loquantur.

Quòd sine Dei auxilio, de Deo nemo potest rectè dicere.

Cap. V.

P R I N C I P I U M igitur elocutionis, & totius eloquentiæ Ecclesiasticæ, sumendum est à diuini auxiliij imploratione. Quis enim audeat de Deo, sine Deo dicere? quis de rebus diuinis sine ope diuina tractabit? Quamobrèm sine meditatione, nisi precibus ad Deum adhibitis, Ecclesiasticus orator non audeat ad dicendum assurgere, nè interdum, diuino auxilio destitutus, præclarissimum munus dedecoret. Hortarer etiam, ut nisi sumpto sanctissimo sacramento Eucharistiæ, & celesti pane recreatus, angelicum hoc munus non susciperet; atq; Deum oraret, ut aperiat ei ostium sermonis, ad loquendum mysteria Christi, quod nisi aperiatur, infructuosa futura sit eius oratio. Precibus adiungendum est studium, adiungenda est diligentia, & assidua lectio sacrarum librorum; sine qua qui nobilissimum dicendi munus sibi assumunt, is accidit sæpè, ut in varios errores & in confusionem incidant. Consilio etiam doctorum hominum uti debet, cum potest, ut ea dicat, quæ sunt dicenda; alia in aliud tempus reijciat.

Quid sit emendatè loqui.

Cap. VI.

C A P U T elocutionis est, ut emendatè loquatur orator; solæcismis ac barbarismis auditorum aures non offendat;